

BRUGGEN BOUWEN

**Vijf preken over de brieven
aan de Kolossenzen en aan Filemon**

Zomer 2019

Jos Aarnoudse, Dordrecht

WOORD VOORAF

In de zomer van 2019 had ik voor bijna alle zondagen afspraken om voor te gaan in zondagse kerkdiensten. We gingen pas in september met vakantie. In de zomer ben je als gastpredikant graag gezien. Veel gemeentedominees zijn dan immers met vakantie. In de zomer heb ik ook – meer dan door het jaar heen – de rust om diensten en preken voor te bereiden. Sinds 2015 werk ik als directeur van het landelijk bureau van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland. Bij de aanvaarding van zo'n functie word je 'van werkzaamheden ontheven predikant met de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten'.

Een aantal zondagen deze zomer stonden epistellezingen uit Kolossenzen op het oecumenische leesrooster. Begin september was het de brief aan Filemon, een man uit Kolosse. Ik had er zin in om me in deze apostolische brief te verdiepen. De gemeenten waar ik dan maar één keer ben, hebben niet zoveel aan de serie, dus het moesten ook preken zijn die op zichzelf konden staan. Ik schafte nog weer wat boekwerken aan over de Kolossenzenbrief en Filemon, maar las deze zomer ook *'Theologie van het Nieuwe Testament in twintig thema's'* (onder redactie van Armin Baum en Ron van Houwelingen) en de boeken *'Tegen de vrouwen'* (van Abraham de Swaan) en *'Geschiedenis van de Nederlandse slavenhandel'* (van P.C. Emmer). Immers bij het christelijk samen leven waarover Paulus spreekt in de brief aan de Kolossenzen en aan Filemon gaat hij wel uit van de 'onderdanigheid' van vrouwen en van het bestaan van slavernij. Dan is het ook wel goed om nog eens te lezen hoe dat de afgelopen eeuwen gegaan is met religie en vrouwen en slaven.

Het zijn vijf preken geworden die vanuit het hart van het Evangelie aan de orde stellen hoe christenen in staat zouden moeten zijn om bruggen te bouwen ten behoeve van een vreedzame samenleving.

Jos Aarnoudse (www.josaarnoudse.nl mail: aarnoudse@live.nl)

INHOUD

1.. Christus de enige basis (Kolossenzen 1:21-28)	5
2.. Wandelt in Hem (Kolossenzen 2:6-15)	12
3.. Eerst 'zijn', dan 'doen' (Kolossenzen 3:12-17)	19
4.. Christelijk samen leven (Kolossenzen 3:18-4:6)	26
5.. Bruggen bouwen (Filemon 1-20)	33

Christus de enige basis

uit de apostolische brieven: Kolossenzen 1:21-28 (preektekst)
uit het Evangelie: Lucas 10:38-42

Geliefde gemeente,

De christelijke stichting Epafras, wie heeft daar wel eens van gehoord? Graag even vingers. Stichting Epafras, wie kent die stichting? Weet iemand wat deze stichting doet? Ik had wel ongeveer gedacht dat het niet zo bekend was. Het kan dus beter. Ik zal binnenkort nog eens met uw diaconie contact opnemen of er niet iets voor Stichting Epafras gedaan kan worden. Het is namelijk zo dat de Stichting Epafras, oorspronkelijk opgezet door een gevangenispredikant, Nederlandse gevangenen in het buitenland probeert op te zoeken en geestelijke steun te geven. Er zijn steeds meer Nederlanders die in het buitenland in moeilijkheden komen, soms door eigen schuld, soms door naïviteit of gebrek aan respect, zoals in je halve blootje op een superheiligdom selfies gaan maken. In welk buitenland dan ook vast komt te zitten: het is aanmerkelijk minder aangenaam dan in Nederland. En daar is het al geen pretje, wat er ook beweerd wordt, neem dat aan van mij als oud-gevangenispredikant van Scheveningen en Zoetermeer. Je komt als gedetineerde, schuldig of onschuldig, altijd enorm je zelf tegen. En eenzaamheid is dan een zwaar lot. Zeker als je dan ook niemand hebt met wie je eens in je moederstaal kan praten. Stichting Epafras krijgt een beetje subsidie van het ministerie van buitenlandse zaken, dat natuurlijk ook zich inspant voor Nederlandse paspoorthouders in het buitenland. Maar veel moet gedaan worden vanuit donaties en door de inzet van vrijwilligers.

Waarom ik begin over Stichting Epafras is niet meteen duidelijk uit het voorgelezen bijbelgedeelte van vanmorgen uit de brief aan de Kolossenzen, maar Epafras wordt wel twee keer genoemd in deze brief. Hij is namelijk bij de apostel Paulus op bezoek die in

buitenlandse gevangenschap verblijft. En als je dat weet, snap je meteen waarom ds. Joop Spoor indertijd, zo'n dertig jaar geleden al weer, zijn stichting naar deze Epafras vernoemde.

Bezoek de gevangenen had de messias zijn discipelen voor gehouden. Want als je dat doet aan de minsten, zul je mij zelf bezocht hebben, was het woord van Christus geweest. En Hij had niet gezegd: alleen de geloofsgevangenen of alleen christelijke martelaren, nee tot op het kruis van Golgota verleende Jezus nog geestelijke zorg aan *hard core* criminelen. Het waren twee roofmoordenaars, of terroristen, die met hem werden terechtgesteld, waarvan er één volhardde in zijn cynisme, maar de ander vroeg om erbarmen, waarna de Heer zei: heden zul je met mij ingaan 'in paradisum'.

Epafras is naar Paulus toegekomen om advies te vragen over de situatie in Kolosse. Epafras komt uit Kolosse. Dat is een tamelijk klein stadje in Klein Azië, in de landstreek Frygië. Er woonden in die regio relatief veel Joodse mensen, zodat in Handelingen 2 Frygië apart genoemd kan worden als streek waar de Joodse pelgrims allemaal vandaan komen voor het Jeruzalemse Wekenfeest, dat het eerste Pinksterfeest werd. Kolosse ligt in de buurt van twee grotere plaatsen, Laodicea, ook bekend uit de bijbel als plaats waar al vroeg christenen leefden, en Hiërapolis. Het ligt langs de handelsweg over land tussen de grote wereldsteden van toen Efeze (in het Westen van het huidige Turkije aan de zee) en Antiochië (in het noorden van het huidige Syrië, of wat daar op dit moment van over is).

In Kolosse is een gemeenschap van christenen ontstaan. Maar die is niet gesticht door Paulus, zo wordt wel duidelijk. Hij is wel eens door het dal getrokken waar de betreffende plaatsen liggen, maar uit niks is duidelijk dat hij er ook gepredikt of geleerd heeft. Wel in Efeze, de grote wereldstad, enkele dagreizen ten westen van Kolosse. Hij heeft er twee jaar een soort bijbelschool gehad, zou je kunnen zeggen, zodat iedereen uit Klein Azië bekend werd met het Evangelie van Jezus, zo lezen we in Handelingen. Dat 'iedereen uit

Klein-Azië' is natuurlijk wat overdreven, althans, de mensen kwamen niet allemaal naar Efeze om naar Paulus' preken en colleges te luisteren, maar hij leidde er waarschijnlijk wel predikers en pastores op vanuit heel Klein-Azië, zodat ze in hun eigen streek en stad beter het geloof konden verspreiden, en de jonge gemeentes konden toerusten. Zo ook waarschijnlijk Epafras. Epafras is afkomstig uit Kolosse, maar was in Efeze en is in Efeze tot geloof gekomen in de Heer Jezus. En hij is in zijn thuisstad Kolosse de drijvende kracht geworden achter het ontstaan van christelijke gemeenschappen. Er is sprake van een aantal huisgemeenten, er zijn samenkomsten bij gemeenteleden die een grotere Romeinse villa hebben, zoals bij de rijke zuster Nymfa (een van de meerdere vrouwen die Paulus in zijn brieven noemt als voortrekkers in de christelijke arbeid), bij Archippus, en zoals blijkt uit het bijbelboekje Filemon (ik kom daar zo nog op terug) ook bij het welgestelde gemeentelid Filemon (in ieder geval iemand die zich het bezit van slaven kon veroorloven).

Waar wordt Paulus nu gevangen gehouden op het moment dat hij deze brief laat versturen? Meestal wordt gedacht aan Efeze, omdat het nog enigszins in de buurt lag van Kolosse, ook zou hij vanuit die gevangenschap de bijbelbrieven aan de Efeziërs en Filemon hebben verstuurd. Maar door de lijst van groeten wordt toch de gevangenschap in Rome, waarover het eind van Handelingen spreekt, ook aannemelijk. Paulus doet namelijk ook de groeten van Marcus en Lucas, en die waren niet meer in het gezelschap van Paulus toen hij in Efeze gevangen zat. In Rome genoot hij ook, ondanks het huisarrest een grote vrijheid om bezocht en geraadpleegd te worden. Bovendien was het juist Rome waar zo ongeveer alle uit het Imperium weggelopen slaven probeerden onder te duiken en een nieuw leven te beginnen. En daar hoort ook Onesimus bij, die tot geloof is gekomen en een broeder in Christus is geworden. Oom hij komt uit Kolosse, uit de onderneming van – je raadt het al – Filemon. Paulus meldt in onze brief aan de Kolossenzen, dat Eutychus de brief zal overbrengen, en dat

Onesimus dan met hem mee terug zal gaan naar Kolosse. In een apart briefje aan Filemon, dat we ook in de bijbel vinden, geeft Paulus dan aan Filemon het dringende advies om Onesimus weer in liefde in zijn huis op te nemen, als broeder in het geloof. Ondanks dat hij een weggelopen slaaf was. Normaal stond er een zeer zware straf op wegvluchten en bij gepakt worden volgde een hard regime, en als er echt afgeschrikt moest worden volgde de doodstraf, maar dat was natuurlijk ook wel zonde van de kapitaalvenietiging.

Paulus is nog niet bezig met het afschaffen van de slavernij als maatschappelijke verschijnsel, of met de gelijkberechtiging van mannen en vrouwen, maar hij legt vanuit het hart van het Evangelie de bijl bij de wortels van de patriarchale en ongelijke verhoudingen, als hij ook in de Kolossebrief evenals in de Galatenbrief schrijft: in Christus is geen mannelijk of vrouwelijk, geen slaaf of vrije, jullie zijn allen één in Christus. En daarom stuurt hij Onesimus terug naar zijn meester, maar schrijft hij aan die meester zijn weggelopen slaaf te aanvaarden als een gelijke in de Heer. En hoe kun je dan op den duur als christen het volhouden dat de éne mens het bezit van een ander mens zou kunnen zijn.

Wat kwam Epafras nu doen bij Paulus? Zeker, hem opzoeken, maar ook advies vragen. Kolosse ligt in een omgeving langs een handelsroute met veel invloeden. Het hellenistische religieuze gedachtengoed is volop van kracht. Losgeslagen levenspraktijken zijn geen zeldzaamheid. Al genoemd werd de aanwezigheid van een grote Joodse gemeenschap in de diaspora daar. En dat alles had zo zijn aantrekkingskracht en er waren krachten die het ook in de christelijke levensleer wilden inpassen. Epafras reist naar Paulus af om hem te vragen hoe hier mee om te gaan en ook of Paulus met zijn apostolisch gezag zijn stem wil verheffen. Dat doet de apostel dan ook en hij laat deze brief naar Kolosse brengen, met de aanbeveling hem ook in de naburige gemeente van Laodicea voor te laten lezen. Dezelfde ideeën en krachten zullen immers daar ook spelen.

We gaan vandaag niet erg diep in op wat Paulus dwaalleer noemt en valse wijsheid. Die wordt immers besproken vanaf Kolossen 2:4 en verder. Wat hij in het eerste hoofdstuk echter doet is de gemeente helemaal bepalen bij het fundament van haar bestaan, namelijk Jezus Christus. Dat zijn dan de eerste twee luiken van een drieluik. Het derde begint dan bij Kolossen 3:5 waar Paulus de consequenties voor het dagelijks leven schetst voor wie op een goede manier betrokken is op wat God ons in Christus heeft gegeven.

Wat opvalt is dat de apostel niet alleen de betekenis van het Evangelie afzet tegen een andere levensfilosofie, de dwaalleer, maar juist positief laat zien wat het voor de gemeente, voor de gelovigen, de christenen betekent. En het tweede is, dat hij hoog begint, met een hoog verheven poëtische beschrijving van de positie en het volbrachte werk van de messias, maar dat hij dan aan het eind heel prozaïsch laag eindigt, namelijk hoe - door dat te weten wie Christus is, dat te geloven en je eigen te maken - je verschil maakt in het gewone leven als christen, en wel in de verhoudingen tussen mannen en vrouwen, kinderen en ouders, familieverhoudingen dus en in de wereld van arbeid en economie.

Ondertussen hebben we - zonder nu specifiek in te gaan op de waarschijnlijke ideeënwereld die in het Kolosse van toen een rol speelden - ons te realiseren dat er dus gedachtengoed is en er opvattingen zijn, waar kennelijk ook christenen ontvankelijk voor kunnen zijn, waarvan de apostel Paulus zegt: pas op want daardoor kun je juist van God verwijderd raken. Het is dwaling. Wij vinden dat vandaag best een lastig punt. In onze maatschappij heerst immers de gedachte: er is geen absolute waarheid, wie maakt er uit wat een dwaling is. Ieder moet dat maar voor zichzelf uitmaken. En in forse delen van de kerk is het niet heel anders, vrees ik. Of het wordt weer zo massief afgegrensd in één of andere orthodoxie, dat we aanvoelen, dat dat ook zomaar meer lering en overlevering van mensen kan zijn dan woord en wil van God.

Het gaat in Kolosse kort gezegd, zoals Paulus het vertelt, om machten, waardoor mensen zich gevangen laten houden. Het goede leven, de volheid van God, bereik je door je te verhouden met al die verschillende machten, zeggen ze. Maar Paulus zegt: alle machten heeft Christus ontwapend, openlijk tentoongesteld en zo over hen gezegevierd (2:15). De volheid van God vind je in Hem, de enige met wie je je hebt te verhouden om het goede leven te vinden is Hij. Hij heeft het volle heil van God gerealiseerd door zijn zelfovergave aan het kruis van Golgota en door zijn opstanding op de derde dag: verzoening met God en alles wat daar uit voortvloeit in het Koninkrijk van God.

En voorzover jullie leefden in een godloos leven, heeft juist dat, wat Christus deed, jullie leven een andere basis gegeven, schrijft Paulus in het ons voorgelezen gedeelte. Om jullie heilig en onbesmet en onberispelijk voor zich te stellen. Blijf daarin dan wel gegrond en standvastig. Aan welke machten waar ze het vandaag over hebben waar je zogenaamd rekening mee zou moeten houden, zou je je willen onderwerpen? Wees er vrij van. Laat je niet afbrengen van de hoop van het Evangelie, dat je door de genade van God een vrij mens mag zijn die zich alleen door de liefde laat leiden, en niet door de machten van het eigenbelang, van het eergevoel, van de hebzucht, van het groepsgevoel, of van een algemene moraal. Het is dat evangelie dat de wereld doorgaat, waarvoor ik Paulus gevangen zit. Het zij zo, keuzes maken in het leven, Christus volgen: het wordt niet altijd in dank afgenomen. Ik zie het als mijn roeping om het geheim van Gods liefde en genade, die nu in het verschijnen van Jezus Christus openbaar is geworden, jullie door te geven en het ook toe te passen voor jullie gewone leven. En wel om ieder mens in Christus volmaakt te doen zijn, zo laat hij opschrijven in vers 28. Wat is dat dan? Luister naar wat hij zegt in de toepassing in hoofdstuk 3: doe als nieuwe mensen als een mantel de liefde aan als de band der volmaaktheid. En de vrede van Christus, in welke jullie immers in één lichaam geroepen zijn, bij elkaar gebracht in die éne gemeente, in die éne kerk, de vrede van Christus regere in jullie

harten. En weest dankbaar, en het woord van Christus wone rijkelijk in u, zodat jullie elkaar in alle wijsheid leren en terecht wijzen, elkaar steeds weer op weg helpen in een leven van geloof, hoop en liefde, en jullie met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen zingende, aan God dank brengen in jullie harten. En al wat jullie doen met woord of werk, doet dat alles in de naam van de Heer Jezus, terwijl jullie God de Vader danken door Hem (Kolossenzen 3:14-17)

Amen

Zingen: Gezang 512 ('O Jezus, hoe vertrouwd en goed')

*Preek gehouden op zondag 21 juli 2019, vijfde zondag na Trinitatis
Gereformeerde Kerk Sliedrecht*

Wandelt in Hem

uit de apostolische brieven: Kolossenzen 2:6-15 (preektekst)
uit het Evangelie: Lucas 11:1-13

Geliefde gemeente van de Heer Jezus Christus,

meestal begin ik de zondagspreek niet zo, maar ar zeg ik alleen: 'geliefde gemeente', maar vandaag zeg ik het er bij: 'geliefde gemeente van de Heer Jezus Christus' en uit de preek zal wel blijken waarom.

We beginnen eerst met het demonteren van de NBV-vertaling van de eerste zin die vanmorgen uit de brief aan de Kolossenzen werd voorgelezen. Kolossenzen 2 vers 6 luidt in die vertaling: volg de weg van Christus Jezus, nu u Hem als uw Heer aanvaard hebt.

Ik weet niet wat u of jij daarbij denkt, maar er komen dan bij mij beelden boven, die iets met navigatie en kaartlezen van doen hebben. Een weg volgen, ergens aankomen, ergens naar toe gaan, de goede keuze maken op een kruispunt. Een spiritueel of moreel pad volgen, een weg gaan die een gids wijst, dat is taal die mensen vandaag wel een beetje snappen.

Maar wat er regelmatig in de brieven van Paulus staat over 'in Christus zijn', dat is best lastiger te behappen. Toch is dat veel omvattender, indringender en veelzeggender dan de uitdrukking 'de weg van Jezus volgen'. Want bij dat laatste kun je Jezus inderdaad terugbrengen tot een leraar, een gids, of een voorbeeld, die jou de weg wijst. Maar nu staat er in ons eerste vers van de schriftlezing van vanmorgen: jullie hebben Christus Jezus als Heer aangenomen, wandelt in Hem. En dat is het thema voor de preek: 'wandelt in Hem'.

Nu kun je zeggen: maakt dat dan zoveel uit: 'volg de weg van Jezus' of 'wandelen in Hem'. Weet ik niet, maar ik heb er toch een andere associatie bij. Want 'wandelen' en het 'gaan van een weg' slaan in de bijbel altijd op heel onze levenswandel, op ons actieve leven, op wat je met je leven doet, van dag tot dag. Denk aan Psalm 1: Zalig de mens die niet wandelt in de raad van goddelozen, en niet staat op de weg van zondaars. Het gaat om de *halacha*: het totaal van aanwijzingen voor het leiden van het goede leven voor alle aspecten van het leven, zoals dat in de Joodse traditie gefundeerd is in de Torah, in de goede geboden van God.

En nu zegt Paulus tegen de Kolossenzen: jullie hebben de messias Jezus aangenomen als Heer, als '*kurios*' in het Grieks: wandelt nu 'in Hem'. Leef 'in Hem'. Niet meer in de geboden, maar in Christus als de vervulling van de Torah.

Kun je 'in iemand' leven dan? Kun je 'in iemand' wandelen, 'in iemand' zijn? Ja, je kunt in een huis zijn, of je kunt in een land leven, en je kunt in een mooie of een versleten jas wandelen. Maar ook 'in iemand'? En toch is dat de term die Paulus vaak gebruikt in zijn brieven. Ook in de brief aan de Kolossenzen vinden we dat vaak terug, al zien we dat door onze vertaling niet meer zo goed, omdat de vertalers het wat begrijpelijker wilden overzetten.

Neem hoofdstuk 2 van de Kolossenzenbrief:

In vers 3: in Hem zijn alle schatten van wijsheid en kennis;

In vers 6: in Hem kun je wandelen;

In vers 7: in Hem kun je geworteld en opgebouwd zijn;

In vers 9: in Hem woont de volheid van God;

In vers 10: in Hem ontvang je als christen iets van die volheid;

In vers 11: in Hem kun je 'besneden' zijn;

In vers 12: in Hem kun je mede opgewekt zijn.

Zeven keer: 'in Hem'. Kun je 'in Jezus' zijn als in een huis? Kun je 'in Jezus' leven als in een land? Kun je 'Jezus' aandoen als een jas die je gegoten zit?

Ja, dat kan dus. Want 'in Hem zijn', is opgenomen worden in een ruimte, in een levenssfeer, die geheel en al door Hem is bepaald. En 'in Hem wandelen', is bij elke stap die je zet, bij elk ding dat je doet, of bij alles wat je laat, bepaald worden door Christus. Het gaat om een staat van zijn. Het is in een levenssfeer verkeren, en dan daarin ook 'wandelen'. Een levenssfeer die gestempeld is door wie en wat Jezus voor jou betekent, door wat Hij voor jou heeft gedaan, door hoe Hij jouw leven heeft veranderd, door hoe Gods liefde en barmhartigheid door Hem jou heeft kunnen bereiken, door hoe jij elke dag je daarmee verhoudt en als het ware daarmee in gesprek bent. Dat is dus veel omvattender, indringender en veelzeggender dan 'ik probeer te doen wat Jezus gedaan zou hebben', of ik volg het voorbeeld van Jezus.

Hoe komt Paulus er nu bij om dit zo nadrukkelijk in het midden van de Kolossenzen neer te leggen? Dat komt omdat iemand hem is komen opzoeken. Paulus wordt ergens gevangen gehouden, maar hij kan wel gasten ontvangen. Het is als de situatie die aan het eind van het bijbelboek Handelingen wordt getekend, als Paulus huisarrest heeft in Rome. Het is Epafras die naar Paulus is toegekomen om advies te vragen over de situatie in Kolosse. Dat is een tamelijk klein stadje in Klein Azië, in de landstreek Frygië. Het ligt langs de handelsweg over land tussen de grote wereldsteden van toen Efeze (in het Westen van het huidige Turkije aan de zee) en Antiochië (in het noorden van het huidige Syrië).

In Kolosse is een gemeenschap van christenen ontstaan. Maar die is niet gesticht door Paulus, zo wordt wel duidelijk. Hij is wel eens door het dal van de rivier de Lykos getrokken, maar uit niks is duidelijk dat hij er ook gepredikt of geleerd heeft. Wel in Efeze, de grote wereldstad, enkele dagreizen ten westen van Kolosse. Hij heeft er twee jaar een soort bijbelschool gehad, zou je kunnen zeggen. Hij leidde er waarschijnlijk predikers en pastores op vanuit heel Klein-Azië, zodat ze in hun eigen streek en stad beter het geloof konden verspreiden, en de jonge gemeentes konden toerusten. Zo ook waarschijnlijk Epafras. Epafras is in zijn thuisstad Kolosse de

drijvende kracht geworden achter het ontstaan van christelijke gemeenschappen. Er is sprake van een aantal huisgemeenten.

Wat kwam Epafras nu doen bij Paulus? Zeker, hij kwam hem opzoeken, maar hij kwam ook advies vragen. Kolosse ligt in een omgeving langs een handelsroute met veel invloeden. En dat alles had zo zijn aantrekkingskracht en er waren krachten die het ook in de christelijke levensleer wilden inpassen. Epafras reist naar Paulus af om hem te vragen hoe hier mee om te gaan en ook of Paulus met zijn apostolisch gezag zijn stem wil verheffen. Dat doet de apostel dan ook en hij laat deze brief naar Kolosse brengen, met de aanbeveling hem ook in de naburige gemeente van Laodicea voor te laten lezen. Dezelfde ideeën en krachten zullen immers daar ook spelen.

Paulus gaat er nog niet van uit, afgaande op de berichten van Epafras, dat ze in Kolosse al de weg kwijt zijn. Hij zegt in vers 5, dat hij blij is te horen hoe verbonden ze met elkaar zijn en hoe onwrikbaar hun geloof is. Hij gebruikt militaire termen: ze staan in slagorde, zij aan zij, schouder aan schouder.

Maar toch is Epafras er niet gerust op kennelijk. Juist een jonge gemeente in een zee van merkwaardige religieuze en levensbeschouwelijke opvattingen, is nog zo ontvankelijk voor afbuigende ideeën. En zou je vandaag niet moeten zeggen: ook een oude, vermoeide, krimpende kerk in een na-christelijke seculiere omgeving wordt wankelmoedig over het eigen bestaan, en ook haar leden worden poreus voor een èn – èn leven: een beetje Jezus, en een beetje meedoen met de algemene cultuur. Dat moet kunnen toch?

Paulus heeft aangegeven dat de machten die in de wereld heersen, en die ons in bepaalde levensstijlen willen sturen, door Christus onttroond zijn. Gods volheid, zeg maar: de basis voor het goede leven, vind je niet bij die machten, welke dat ook zijn, maar alleen bij Christus. Paulus bezingt Christus met een lied in hoofdstuk 1:

Christus is het beeld, de ikoon, van de onzichtbare God. Hij is de eerstgeborene van heel de schepping. In Hem is alles geschapen. Hij bestaat vóór alles en alles bestaat in Hem. Hij is het hoofd van het lichaam, zijn kerk. Hij is de oorsprong, de eerstgeborene van de doden. In Hem woont Gods volheid. Door Hem is er vrede gemaakt en verzoening gekomen, door zijn bloed aan het kruis. Kortom: in en door Christus en Christus alleen komen wij in aanraking met Gods barmhartigheid en genade, waardoor alles wat er is, kan bestaan en vrede kan vinden.

En nu: Kolossenzen: nu jullie Christus Jezus als Heer hebben aangenomen: wandelt in Hem, leef, geheel en al door Hem bepaald.

Christus Jezus als Heer aannemen. Het staat er met veel nadruk. Als '*kurios*'. Aannemen, aanvaarden, het is een nuanceverschil in de vertalingen. Aanvaarden vind ik toch nog wel een beetje zuiniger dan aannemen. Bij aanvaarden accepteer je iemand of iets. Als ik tegen mijn vrouw zou hebben gezegd toen wij gingen trouwen: ik aanvaard je als mijn echtgenote. Zou zij dan niet denken: nou ja, graag of niet zeg? Maar als ik zeg: ik neem je aan als mijn echtgenote, dan is zij een geschenk dat ik met beide handen aangrijp, omdat ik het graag wil ontvangen en er enthousiast van wordt.

Nu jullie Christus Jezus hebben aangenomen als een geschenk van God, als jullie *Kurios*, als jullie Heer, wandelt in Hem.

Wat is dat eigenlijk: Jezus aannemen als Heer in je leven?
Drie korte dingen nog en dan is de preek klaar.

(1) Het is Jezus leren kennen in wie Hij is en in wat Hij gedaan heeft en doet. Dus verdiep je in Hem. Wat bedoelt de apostel als hij Jezus 'de ikoon' – de zichtbaarheid - van de onzichtbare God noemt? Of als hij zegt, dat Gods volheid in Jezus woont. Of dat de hele werkelijkheid er is omwille van Christus. Of dat er vrede en verzoening kan zijn in je leven bij de gratie van het kruis van Jezus.

Wat bedoelt hij als hij Jezus noemt: de eerstgeborene uit de doden. Dat zijn vijf beweringen over Jezus, die de moeite waard zijn te onderzoeken. Natuurlijk zijn het ferme geloofsuitspraken. Maar ze betekenen iets, ze willen iets zeggen: namelijk dat de wereld en jouw leven er zijn en dat zij toekomst hebben omdat Gods liefde ze draagt. Dat wij het wel kapot kunnen maken, denk aan onze enorme hebzucht, waardoor we de hele planeet dreigen op te branden met onze fossiele energiedragers, maar dat God er ook nog is, die ons leven en onze wereld in zijn hand houdt. En dat weten we door het optreden van Jezus als de messias. Hij maakt de onzichtbare God zichtbaar in mededogen, barmhartigheid, passie voor gerechtigheid, vernieuwende vergeving en hoop. Hij doorbreekt de verlamming, als wij denken dat het toch niks meer worden kan, door het briefje, het 'document' zegt onze vertaling, met al onze minpunten onschadelijk te maken, 'aan het kruis te nagelen' zo noemt de apostel dat. Alle machten die ons negatief willen bepalen, heeft hij door lief-te-hebben-tot-het-einde ontwapend. Zie je: Gods liefde en barmhartigheid zijn groter dan alle negativiteit van het kwaad. Hem leren kennen.

(2) Jezus aannemen als Heer is je ook met Hem verbinden. Dat wil zeggen: laat het waar zijn voor jouw leven, dat de beweging die Hij maakte er ook was voor jou. Je crasht in je leven als je het in eigen kracht wilt waarmaken. Jezus' kruis maakt het fiasco van onze zelfgekozen soorten van leven, als ze op hebzucht en egoïsme zijn gebaseerd, duidelijk. Erken dat. En erken ook dat je daar niet buiten staat, hoe vroom of heilig, hoe rechtvaardig of duurzaam je ook wilt leven. Erken dat je dagelijks de opstandingskracht van Jezus nodig hebt, zeg ik maar even heel gelovig. Want anders redden we het niet. Niet met ons boeddhisme, onze mindfulness en yoga, niet met onze positieve psychologie, niet met de juiste maatschappij-analyses, en niet met ons engagement, want *in the end* rest de teleurstelling, de verbeterheid, het verdrietige cynisme, of het 'na ons de zondvloed'. Alleen de hoop van het geloof dat er een God is die ons vasthoudt en die dat getoond heeft en verankerd heeft in en

door Jezus Christus, zal ons gaande houden. Verbind je daar aan, door het te geloven.

(3) Jezus aannemen als Heer is tenslotte geworteld raken in Hem, opgebouwd worden in Hem, bevestigd worden in het geloof, en leven in dankbaarheid. Betekent dat nu een tunnelvisie aannemen: alsof de hele wereld bestaat uit Jezus Christus? In zekere zin geloof ik dat laatste wel. Ik vind dat een preekstoel in een christelijke kerk niet de plek is om te beweren dat er heel veel wegen zijn die je kunt bewandelen om heil te vinden en vanuit heil te leven. Er gaat een tamelijk exclusieve claim uit van het Evangelie. Jezus is het en Jezus alleen. Tegelijk stoppen we ons hoofd natuurlijk niet in het zand, en gaan we niet ontkennen dat er vele godsdiensten en filosofieën en vele vragen zijn, we nemen er kennis van en overwegen ze, maar we laten ons niet van de wijs brengen. Want wij zijn van Christus, hoe dan ook. Wij zijn kerk, dat betekent letterlijk, als verbastering van het Griekse *'kuriakè'*: wij zijn van de Heer. Wij zijn gemeente van de Heer Jezus Christus.

Welnu, gemeente van de Heer Jezus Christus die samenkomt in de Bethlehemkerk van Papendrecht, en alle gasten vandaag in ons midden: nu jullie Christus Jezus hebben aangenomen als Heer - daar ga ik nu even van uit, en als het niet zo is, maak er dan werk van: Hem leren kennen, je met Hem verbinden, in Hem verworteld raken - maar als jullie dan Christus Jezus hebben aangenomen als Heer: wandelt 'in Hem'. Wandelt in Hem, vandaag en alle dagen die nog komen mogen.

Amen

Zingen: Gezang 353 ('Nu heeft het oude leven afgedaan')

*Preek gehouden op zondag 28 juli 2019, Bethlehemkerk
Papendrecht*

Eerst 'zijn', dan 'doen'

uit de apostolische brieven: Kolossenzen 3:12-17 (preek)

uit het Evangelie: Lucas 12:13-21

Geliefde gemeente,

In de kerk lezen we oude teksten. Maar we doen dat in een viering, in een eredienst. Dat is best een beetje vreemd. Ja, u vindt dat als kerkgangers misschien niet, omdat het op zondagmorgen toch de gewoonste zaak van de wereld is voor een kerkelijke gemeente, maar ik vind het toch tamelijk apart, als je er goed over nadenkt. Wat vieren we eigenlijk, en wie of wat eren we dan en wat doet dat voorlezen van die oude teksten daarin?

Je viert een positief behaald resultaat of je viert een bereikte situatie. Het is feest als je een examen hebt gehaald. Het is feest als je na een lange tijd revalidatie weer naar huis mag. Het is feest als je land bevrijd wordt na een bezetting, of als de laatste dijk wordt gesloten na een overstroming. Het is feest als je veertig of vijftig jaar getrouwd bent. Of als je de sleutels krijgt van je nieuwe huis. En dan eer je degenen die dat voor elkaar hebben gekregen of die dat mogelijk hebben gemaakt.

Nou kun je zeggen: in de kerk vieren we de verlossing, vieren we de liefde en de barmhartigheid van God, waarmee God ons bevrijdt van de negativiteit en het kwaad dat met ons bestaan gegeven kan zijn. En in dat vieren: eren we God, omdat God het is die dat mogelijk maakt. Daar zit in de kerk een verhaal aan vast, want God doet dat via Jezus Christus en de Heilige Geest. Dus we eren ook Jezus Christus en de Heilige Geest in de kerk. En het verhaal: dat vinden we dus terug in die oude teksten. De teksten van de Bijbel, waar elke zondag tijdens zo'n viering uit wordt voorgelezen, om nog weer opnieuw een bepaald aspect van dat verhaal tot ons door te laten dringen.

Het idee erachter is, dat als je leert kijken naar de wereld en naar je zelf met de ogen van het geloof, dat je dan je dan een ander gevoel krijgt en je anders gaat gedragen en je anders gaat opstellen dan wanneer je dat niet zou doen.

Wat is dan een zondagse viering? Of wat doen we wanneer we zelf of in kleine kring een moment van gelovige bezinning vorm geven? Welnu, we doen niks anders dan ons oefenen in het kijken met de ogen van het geloof, naar de wereld en naar onszelf, en daar in eerste instantie op reageren. We reageren in onszelf met vragen misschien, maar ook met schrik wellicht, als we heel andere dingen leren zien dan die we hadden verwacht. Soms worden er in een kerkdienst ook dingen benoemd waar we van schrikken. Maar ook reageren we met blijdschap en dankbaarheid waarschijnlijk, als we hoopvolle en inspirerende dingen meemaken, die ons opbeuren en stimuleren te geloven en ons opgetogen kunnen maken.

En dat heeft invloed op ons leven, op ons gedrag, op onze levenswandel. Er is een samenhang tussen het vieren van de liturgie en de ethiek. Want in de liturgie vier je de werkelijkheid die God heeft gegeven. En als je daar in gelooft, ga je met andere ogen kijken naar de dagelijkse werkelijkheid waar wij in leven. Dan ga je daarin aanpassingen plegen waarschijnlijk. Want je kijkt met andere ogen en dan krijg je andere prioriteiten meestal. Dat is overigens nog niet zo makkelijk. Gedragsveranderingen zijn best moeilijk. We zitten vaak vast in onze patronen. Daarom is het ook zo van belang om regelmatig een bezinningsmoment voor je zelf of een viering te organiseren en bij te wonen.

Even een uitstapje tussendoor. In de wereld van de psychotherapie spelen zich nog steeds stammentwisten af, al zijn sommige misschien meer achterhoedegevechten. Je hebt in die wereld ook stromingen die elkaar bestrijden, net als in de kerk. Hoe je het ook wendt of keert, de psychotherapie die het meest kan bogen op *evidence-based* resultaten, dus op bewijsbare effectiviteit, is de Cognitieve Gedragstherapie. De basis is de gedachten dat het niet

de gebeurtenissen zelf zijn die jouw emoties en dus ook je gedrag bepalen, maar de perceptie die jij er van maakt, de gedachten die jij er bij hebt. Jarenlang werkte ik als geestelijk verzorger bij een grote GGZ instelling en dus ook bij het ingefuseerde RIAGG in Haarlem. Daar kwamen veel mensen om psychotherapie te krijgen. Het meest werd gewerkt met Cognitieve Gedragstherapie. In het Nederlands kun je dan werken met het zogeheten G-schema. De kern is: gedachte-gevoel-gedrag. Je kunt dat nog uitbreiden met een G ervoor en een G erna. Dan krijg je: gebeurtenis-gedachte-gevoel-gedrag-gevolg. Het idee achter alles is: gebeurtenissen moet je interpreteren, en daar zijn gedachten – cognities - helpend of niet-helpend bij. Dat leidt tot een bepaald gevoel en dan een reactie, gedrag. Dat heeft weer een gevolg.

Je kunt zeggen: ja maar aan een verkrachting of een dodelijk ongeluk van een geliefde valt toch niet zoveel te interpreteren. Dat hakt er gewoon in. Toch blijkt, dat het ook daarbij uitmaakt welke ideeën en gedachten je daarop loslaat. Positieve of negatieve gedachten sturen – niet helemaal, maar wel voor een betekenisvol gedeelte – je gevoelens, en je gedrag.

Waarom vertel ik dit nu allemaal? Omdat in feite de apostel Paulus de principes van deze therapie al gebruikt *avant la lettre*, om ons duidelijk te maken hoe het Evangelie werkt. Deze zomer maakt een aantal zondagen een passage uit de brief aan de Kolossenzen deel uit van het oecumenisch leesrooster. Vorige week sprak ik over de tekst aan de gemeente in Kolosse: "nu jullie de messias Jezus hebben aangenomen als Heer, wandelt in Hem". De uitdrukking 'in Hem' komt veelvuldig voor bij Paulus. Wandelen dat is bijbelse taal voor je levenswandel, voor je gedrag. Maar dat 'in Hem' dat is intrigerend. Dat wil zeggen: Christus staat voor een werkelijkheid waar je in kunt zijn. Het gaat niet zomaar om het volgen van een voorbeeld, maar het gaat om 'in Hem wandelen' door 'in Hem te zijn'.

Nu werkt Paulus dat langzaam maar zeker in zijn brief uit richting een christelijke ethiek voor het dagelijkse leven. Daar ga ik volgende week nog even mee verder. Daar heeft u dan niet zoveel aan, maar kijk nu eens hoe hij vandaag de omslag maakt. Ik citeer Kolossenzen 3:12: "Doet dan aan, als door God uitverkoren heiligen en geliefden, innerlijke ontferming, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid en geduld." (NBV: "Omdat God u heeft uitgekozen omdat u zijn heiligen bent en Hij u liefheeft, moet u zich kleden in innig medeleven, in goedheid, bescheidenheid, zachtmoedigheid en geduld"). Je denkt: mooi, vijf christelijke deugden om mee aan de slag te gaan. We gaan het doen nu! Maar wacht even, merk op hoe Paulus ons aanspreekt.

Altijd weer begint hij eerst met de zogeheten 'indicatief' van Gods heil en dan pas de 'imperatief'. Het begint met: wie of wat ben je, voor je zelf en voor God, welke gedachten koester je daarbij, welke gevoelens roept dat op, en dan volgt daarna: en wat doe je dan en wat laat je dan in je dagelijks leven? Altijd horen ze bij elkaar, indicatief en imperatief. U kent ze wel, die termen uit de grammatica. De indicatief is de stellende wijs: je beschrijft een stand van zaken. De imperatief is de gebiedende wijs: je schrijft iets voor. In de apostolische uiteenzetting van het Evangelie volgt de laatste altijd uit de eerste. Er is geen indicatief zonder imperatief. Er is geen 'zijn' zonder 'doen', geloof zonder werken is dood, er is geen belofte zonder gebod, zonder vingerwijzing voor ons leven. Maar ook omgekeerd niet: er is geen imperatief zonder indicatief, geen gebod zonder belofte, geen 'doen' zonder eerst 'zijn'.

Dus kijk nog even naar wat Paulus doet in die korte uitspraak in Kolossenzen 3:12 met die vijf deugden. Hij spreekt ons namelijk eerst op een bepaalde manier aan, waaruit blijkt wie wij zijn, voordat we opgeroepen worden iets te doen. Wie of wat zijn jullie? Welke gedachten heb je over je zelf? Ik noem jullie, zegt Paulus: gekozenen, heiligen en geliefden.

(1) Gekozenen: hoe je het ook wendt of keert: God heeft jullie geadopteerd om jullie te benaderen met zijn liefde en barmhartigheid. Was dat vanwege een bijzondere kwaliteit? Nee, dat lijkt er niet op. Voorlopig lijken gelovigen uit allerlei rangen en standen te komen, met allerlei achtergronden, met heel verschillende geschiedenissen. Niks duidt er op dat zij bijzonderder zijn dan anderen. Kortom: die verkiezing is een mysterie. En ja, nu kun je meteen dat feit bederven met een niet zo helpende gedachte. Namelijk: hoe zit dat dan met de mensen die niet geloven, heeft God die dan niet uitgekozen, en is dat wel eerlijk dan, en wil ik dan wel in zo'n God geloven, die er willekeurig mensen uitpikt die Hij wel of niet adopteert om te benaderen met zijn liefde en barmhartigheid? Zinvolle gedachten op zich. Maar helpen ze nu om eerst eens stil te staan bij het feit, dat God kennelijk bij jou wel op de één of andere manier is aangekomen? Hoe kijk je naar je zelf: als buiten geslotene of als iemand die er bij hoort? Mag je er zijn, of niet? En als God via zijn predikers of via het getuigenis van wie dan ook tegen zoveel mogelijk mensen laat zeggen: jij mag een door God uitverkoren mens zijn, neem je het dan aan, of zeg je: nee, dat is niet voor mij of dat is niet aan mij besteed.

Volgens mij zijn er geen restricties voor die evangelische boodschap. Jezus heeft niet gezegd: ga naar die en die om ze te dopen, om ze onder te dompelen in de werkelijkheid van het Evangelie en om ze het gebod van de liefde te leren, maar Hij heeft gezegd: ga naar ze allemaal, tot alle volken, naar alle mensen (Matteüs 28:19) en Hij heeft gezegd: jullie zullen mijn getuigen zijn hier in Jeruzalem en hier in het Beloofde land en tot het uiterste van de aarde (Handelingen 1:8).

(2) Jullie zijn ook heiligen, zegt Paulus. Nee, zeggen wij dan, wij zijn geen heilige boontjes. Kijk even naast je en door de kerk: zijn wij heiligen? Nou, kom. Kijk even in de spiegel: ben ik een heilige? Mwa. En toch zegt Paulus: nee jullie zijn 'heiligen'. Jullie zijn aan God en zijn Koninkrijk toegewijd, jullie zijn losgemaakt van de negativiteit en door Jezus Christus onder de macht van het kwaad

vandaan gehaald en verbonden aan God. God ziet jullie talenten en God wil dat jullie ze inzetten voor zijn Koninkrijk van vrede, liefde en gerechtigheid. En als er dingen zijn die dat in de weg zitten, dan hebben we daarvoor een recept. Het recept is dit: jij spreekt je zelf uit in alle eerlijkheid, dat mag in de boezem van een binnenkamer, daar hoeft niemand anders dan God van te weten, Christus is gestorven voor onze zonden, heeft het document, het bewijsstuk dat tegen ons getuigt aan het kruis genageld, zo formuleert Paulus dat in Kolossenzen 2:14, "hij is een verzoening voor onze zonden en niet alleen de onze, maar ook voor die der gehele wereld", schrijft de apostel Johannes (1 Johannes 2:2). In Hem ben je opgenomen in zijn Lichaam, de gemeenschap der heiligen.

(3) Uitverkoren heiligen en geliefden, zijn jullie. Kijk nog eens in de spiegel: jij bent een geliefd mens. Net daarvoor, in vers 11, heeft Paulus gezegd: "daarin is geen onderscheid tussen Griek en Jood, besneden of onbesneden, barbaar en Skyth, slaaf en vrije, maar alles en in allen is Christus". Dat wil zeggen: voor allen is de liefde en de barmhartigheid van God, die in en door Jezus Christus zichtbaar is geworden. Die formuleringen zijn uiteraard tijdgebonden, maar tegelijk zijn ze zo herkenbaar als het gaat om het benoemen van zij-wij grenzen, om een wereld vol uitsluitingen. In dit rijtje dat kennelijk in Kolosse iets moest duidelijk maken, is het de Skyth die onder aan de ladder der verfoeilijkheid staat, nog erger dan de gewone barbaren. En bij ons zijn dat de criminele pedosexuelen. Maar wie hebben het nog meer te verduren om een negatief zelfbeeld te ontwikkelen, omdat ze worden buitengesloten, of negatief bejegend? Hoe kijk je naar je zelf: als een mislukking, of als een geliefd kind van God? Als je geliefd bent, dan hoef je niet meer bang te zijn niet geliefd te zijn. Dat lost heel veel op. Heel veel hang naar compensatie, naar erkenning, naar het hoe dan ook gezien en gerespecteerd willen worden. Het is niet meer nodig. Het lost heel veel op, ook in de richting van aardig gevonden willen worden, niet uit de toon willen vallen, iets voor willen stellen, het goed willen doen voor een ander.

Paulus zegt: kijk eens goed naar jullie zelf 'in Christus': jullie zijn nota bene uitverkoren mensen, dat je hier in alle rust Gods liefde en barmhartigheid mag vieren. Jullie zijn heiligen, dat jullie je talenten mogen inzetten voor God Koninkrijk. Jullie zijn geliefden, dat Hoogste Macht die er is te kennen heeft gegeven en dat ook heeft bewezen van jullie te houden, waarin kun je dan nog te kort komen? Hoe voelt dat, als je die gedachten over je zelf mag koesteren? Zou je niet dankbaar en blij zijn?

Is het dan nog moeilijk om als het ware als passende en mooie kledingstukken voor je levenswandel aan te doen: innerlijke ontferming, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid en geduld? Is het dan nog moeilijk om elkaar te verdragen en te vergeven, als er eens een grief is, of een irritatie? Zoals de Heer jullie vergeeft, doe dat ook zo onder elkaar. Is het dan nog moeilijk om bij dit alles de liefde aan te doen als band van volmaaktheid? Laat de vrede van Christus in jullie harten regeren, en weest dankbare mensen. Het woord van Christus wone rijkelijk in jullie. Zodat jullie elkaar ook kunnen stimuleren en bemoedigen in alle wijsheid, terwijl je psalmen, lofzangen en geestelijke liederen zingt en terwijl je aan God dank brengt in je hart. En al wat je doet, in woord en in werk, doe het in de naam van jullie Heer, Jezus en breng God de Vader dank door Hem.

Amen.

Zingen: Gezang 353 ('Nu heeft het oude leven afgedaan')

Preek gehouden op zondag 4 augustus 2019, Protestantse Gemeente Nieuwland te Westmaas

Christelijk samen leven

uit de apostolische brieven: Kolossenzen 3:18–4:6 (preektekst)
uit het Evangelie: Lucas 14:15-24

Geliefde gemeente,

De brief aan de Kolossenzen begint met een hooggestemde hymne over de verheven positie van Jezus Christus in het heilsplan van God, maar eindigt heel laag bij de grond, namelijk bij het alledaagse leven van een gedweilde keukenvloer, zou je kunnen zeggen, en bij groeten uit een gevangenhuis.

Paulus heeft de Kolossenzische christenen vertelt hoe het Christus is en Christus alleen die hen onder de machten van negativiteit, de hebzucht en het kwaad heeft weggehaald, en hen in de vrijheid stelt om liefdevol te leven. Hij grenst dat in hoofdstuk twee af tegen gedachtegangen en eisen van eigen maaksel, die kennelijk naar voren worden gebracht door mensen uit de omgeving van de gemeente. Hij roemt de Kolossenzen dat ze daar nog niet in zijn meegegaan en spoort ze aan het vizier gericht te houden op hoe God zijn bedoeling geopenbaard heeft in het optreden van Jezus. Laat je levenswandel daardoor bepaald worden. Nu jullie de messias Jezus hebben aangenomen als jullie Leidsman, als jullie Heer, wandelt 'in Hem'. Besef wie je bent door het geloof in Hem, door in Hem gedoopt te zijn, door in Hem als het ware ondergedompeld te zijn.

Vervolgens maakt Paulus in zijn brief de omslag naar de ethiek, naar de vraag hoe je nu zou moeten leven als christen. Maar hij doet dat vanuit het 'zijn' van de gelovigen. Niet: je moet dit en je moet dat, volg het voorbeeld. Maar: besef dus wie je door de barmhartigheid van God mag zijn, en wel zonder onderscheid, onafhankelijk van je achtergrond. Namelijk gekozenen door God, heiligen en geliefden (3:12). Kijk eens in de spiegel: zo mag je je zelf zien: een door God

aangenomen, geliefd kind van Hem, dat haar of zijn talenten mag inzetten, toegewijd aan de goede zaak van Gods Koninkrijk. Geweldig toch.

Niks geen drang meer om voor je zelf of voor anderen je zelf te hoeven bewijzen of aangenaam te maken. Het er zijn, en het er toe doen, en het de moeite waard zijn, ze zijn er al, want God is jouw Schepper. Dat is geloofstaal voor de overtuiging dat op het Hoogste Niveau jij een gewild en een gewenst mens bent, ongeacht wat de wereld of je eigen ouders daarvan vonden of vinden.

En God is jouw Verlosser in die zin dat Christus ook voor jou zijn leven gaf, dus ook jij bent ingesloten in de vergevende en vernieuwende liefde van God, ook jij bent de moeite van het offer van Christus waard.

Als er dingen zijn waardoor je op afstand staat van God, en waardoor je vervreemd bent geraakt van vrede met je zelf en vrede met je leven, verzoent Hij je met God. Als je je opgejaagd voelt of tekort voelt schieten en de neiging hebt je zelf te verdoven of in slaap te sussen door het gebruik van middelen of door hard te werken, of door je zelf te overschreeuwen, is Hij degene die heling kan brengen.

Kijk eerlijk naar je zelf en wil dat ook delen met God. Daar hoeft niemand van te weten. Het kan wel, maar het hoeft niet. Er zijn niet voor niks pastores-predikanten, kerkelijk werkers, of wijze broeders en zusters in de kerk, hier in de gemeente, of als je het liever anoniemer hebt, elders in de kerk, bij wie je je hart kunt luchten, bij wie je raad kunt vragen, en die met je zouden willen bidden. Maar het hoeft niet, het kan ook in de boezem van jouw binnenkamer, of alleen op het strand, of waar dan ook.

Kortom, geliefde Kolossenzen, jullie zijn gewenste, verlost en geliefde kinderen van God, leef nu als dankbare mensen in alle vrijgevigheid. Dat is wel de samenvatting van Kolossenzen 3:12-17, het gedeelte vlak voor dat wat wij vanmorgen lazen met elkaar. De

vijf christelijke deugden van Kolossenzen 3 vers 12 zijn: innig medeleven, goedheid, bescheidenheid, zachtmoedigheid en geduld. Samengevat: doe de liefde aan als band der volmaaktheid.

Is dat niet wat hij al schreef in hoofdstuk 1 vers 28: ik probeer het Evangelie aan de man en de vrouw te brengen om 'iedereen tot volmaaktheid in Christus te brengen'. Zoals Jezus het in de Bergrede zelf uitsprak: wees volmaakt zoals uw Hemelse Vader volmaakt is. Dat is niet een vreselijke perfectionist worden, maar dat is vanuit het Hebreeuws: *tamim*-zijn, gaaf zijn, het uit één stuk zijn, het is de integriteit van de liefde. Wees gaaf, zoals God gaaf is.

Jullie leven en bestaan bij de gratie van Gods vrijgevigheid, wees nu ook zelf integere, dienstbare, gave en vrijgevige mensen. En dan gaat Paulus dat in het laatste gedeelte van zijn brief voor de Kolossenzen toepassen. En ja, dan komen wij als West-europese christenen van de 21e eeuw, meteen wel een beetje in moeilijkheden.

Want dan past de apostel dat toe in de bestaande familie- en arbeidsverhoudingen, en die zien er wel even anders uit dan wij dat gewend en gewoon vinden. Vrouwen, erken het gezag van de mannen, of anders vertaald: wees onderdanig. Kinderen gehoorzaam je ouders in alles, en slaven onderwerp u aan uw meesters. Tja, wat is daar nu zo christelijk en liefdevol aan? Was er in de hele wereldgeschiedenis van vrouwenonderdrukking, kindermishandeling, mensenhandel en uitbuiting niet een helderder geluid mogelijk geweest?

Is wel leuk hoor, die tegenhangende uitspraken van de apostel, dat er in Christus geen onderscheid meer is tussen mannen en vrouwen, Joden en Grieken, ouderen en jongeren, slaven en vrijen, maar hoe verhoudt zich dat nu met deze concrete vermaningen aan vrouwen, kinderen en slaven? Was het niet wat eenvoudiger geweest als de apostelen klip en klaar hadden gestaan voor het één òf het ander. Of: voor gelijkheid, emancipatie en afschaffing van de slavernij. Of:

voor een patriarchale, autoritaire standenmaatschappij, waar ieder zijn plek moet weten?

Hoe je het ook ziet: het is zo niet gegaan. We moeten het doen met wat er is. We hebben geen andere bijbel dan die er is. Maar we gaan het wel wat dichterbij bekijken. Want wat gebeurt er nu eigenlijk in die passage die we voorgelezen hoorden worden? Welnu, wat er gebeurt is dat Paulus achter de voordeur komt en achter de bedrijfshekken, en de slaapkamer, de woonkamer en de werkvloer op zoekt. Dus dat is waar ongeveer 90 % van ons leven zich afspeelt. Het gewone, alledaagse leven. Daar vind je de *proof of the pudding* van een christelijke levensstijl. Dus niet al zingend op zondag in de kerk, of heel verheven pratend en vroom doend tijdens een gebeds- of bijbelkring, maar daar waar het leven geleefd wordt.

Vervolgens spreekt hij niet alleen de zogenaamde ondergeschikten aan, hetgeen gebruikelijk was in het morele onderwijs van de Griekse volkspedagogen in steden zoals Kolosse en Efeze, maar ook de mannen, de vaders en de meesters. We weten dat in er in de tijd van Paulus sprake was van een enorme ongelijkheid, die niet alleen in de oude patriarchale plattelandscultuur van het Midden-Oosten verankerd was, maar ook in het zogenaamde filosofische Griekenland en in de steden. Voor de Griekse gezaghebbende filosoof Aristoteles waren vrouwen gemankeerde mannen, kinderen onmondige nietsnutten en slaven gebruiksvoorwerpen. Ook in de Grieks-Romeinse steden was het sociaal gebinte van de gewone mensen er één van standen en rangen. Het weerspiegelt feitelijk de machtsstructuur: mannen die macht hebben zijn maatschappelijk de baas.

Sanctioneert Paulus dit systeem, of schrijft hij het zelfs voor, zoals heel lang in de kerk gedacht is en nog wordt? Zo van: zie je wel, dit zijn de natuurlijke ordeningen die gerespecteerd moeten worden: een vorm van apartheiddenken, verordonneerd door God om sociale samenhang te bewaren. Of gaat Paulus uit van het bestaande leven van de Kolossenzen, om vervolgens dat te

injecteren en op te laden met een christelijke levensattitude van humaniteit en naastenliefde?

Het is van belang vooral te kijken naar wat hij tegen de machtigen zegt, dus tegen de mannen, de vaders en de slavenheren. Hij zegt: mannen hebt uw vrouwen lief en wees niet bitter tegen haar. Je kunt zeggen: dat is toch een open deur. Maar dat is het in de context van Kolosse helemaal niet. Nee, christelijke mannen gaan in ieder geval achter de voordeur in eigen kring op voet van gelijkheid met vrouwen om, zo laat Paulus hen weten. En dat is nieuw. Hij zegt vervolgens: vaders vit niet op uw kinderen, want dat maakt ze moedeloos. Je kunt zeggen: wat is dat nu voor een pedagogiek van de koude grond. En toch. Het betekent: overvraag je kinderen niet. Dat wil zeggen: ken je kinderen. Zie wie en wat ze zijn in hun diversiteit. Het veronderstelt persoonlijke aandacht en belangstelling voor hen en het gaat er van uit dat je jouw doelstellingen met het bedrijf en met het familiebezit afstemt op hun wensen en mogelijkheden. En dat is in de context van Kolosse heel bijzonder.

En dan zegt hij: meesters geef uw slaven waar ze recht op hebben en wat redelijk is. Een andere vertaling gebruikt het woord billijkheid. In de Statenvertaling lees je: doet hen recht en gelijk. Want jullie weten dat ook jullie een Heer in de hemel hebben. Er staat een heel interessant tweede woord: geef ze gelijkheid. Maar moderne vertalers gaan ervan uit dat de apostel dat nooit bedoeld kan hebben in de maatschappelijke context van toen, dus zwakken ze het af naar redelijkheid en billijkheid. Maar ook het woord 'recht' ten opzichte van slaven is al absurd, laat staan iets dat lijkt op maatschappelijke gelijkheid. Jezus citeert in het evangelie een grootgrondbezitter: mag ik niet doen met mijn bezit wat ik wil? Al zou ik mijn euro's door de WC willen spoelen, of mijn slaven op willen stapelen in een gesloten krat: waar wil jij je mee bemoeien. Die wereld moet je je dus even voorstellen, en die is lang niet zover weg als wij soms denken. En dan zegt Paulus: christenmeesters, begrijp goed, dat jullie op gelijke hoogte staan met jullie broeders en

zusters in de Heer, die toevallig in de omstandigheid terecht zijn gekomen van tot slaaf gemaakt zijn.

Tegen de slaven had Paulus juist gezegd: het is duidelijk dat dit niet mee gaat vallen: christen worden, vrij zijn in Christus en tegelijk nog steeds slaaf zijn. In deze verhoudingen komt het er nog meer op aan het kwade te overwinnen door het goede. Doe je werk niet om iemand naar de ogen te zien, maar doe het voor Hem. Uw meester is Christus. Maar tegen de slavenheren zegt hij ook: uw meester is Christus. En die leert ons de ander uitnemender te achten dan onszelf, ook onze slaven. Deze verhoudingen moeten wel open springen, die van de onderdanigheid, die van de gehoorzaamheid en die van de slaafse onderwerping. Dat kan niet anders. Alleen, zegt Paulus, nu nog niet. Ieder blijve in de positie waarin hij of zij tot christen geroepen is. Om die van binnenuit te hervormen, vanuit de liefde als band der volmaaktheid, vanuit de christelijke deugden van dienstbaarheid en compassie. Juist voor de bovenliggenden een ernstig appèl.

Hoe vaak is het jammergenoeg toch weer ingepast in verkeerde mannensuperioriteit, veelal door parmantige mannen die meer met macht en gezag op hadden, ook in de kerk, dan met ware christelijke deugden.

Dus wat is voor ons de boodschap vandaag, in alle verschillende vormen van samenleven dat wij inmiddels kennen? Zeker, erken de posities en verantwoordelijkheden die mensen kunnen hebben, en zeker: zorg voor sociale samenhang, in jullie families, in jullie relaties, in jullie huwelijken, op jullie werkvloeren, in jullie samenlevingen, maar doe dat niet vanuit superioriteit of door apartheid, maar doe dat juist door inclusie, door eenheid in verscheidenheid: door de ander - die nu eenmaal anders is - lief te hebben, niet te verbitteren, niet op te jagen, maar te kennen en te zien en te respecteren, door recht, billijkheid en gelijkheid toe te passen.

En dan zegt Paulus aan het eind: wandelt in wijsheid met allen die buiten het geloof staan. Zorg dat je op de juiste tijd de juiste dingen doet en de juiste woorden spreekt, als er naar gevraagd wordt (Kolossenzen 4:5).

En vervolgens gaat Paulus de groeten doen. We hebben het niet gelezen, maar wat een prachtig voorbeeld van christelijke wellevendheid. Hij noemt ze bij name, hij kent zijn team en over ieder heeft hij iets goeds te zeggen: de groeten van Tychicus, die geliefde medewerker, de groeten van Onesimus die getrouwe broeder, de groeten van Aristarchus, mijn lotgenoot, van Marcus: wees gastvrij voor hem als hij komt, van Jezus Justus, onze mede-werker die voor mij tot grote vertroosting is geweest, van Epafras, die altijd voor u klaar staat en voor u bidt, van Lucas, de geliefde dokter en van Demas, groet ook de gemeenschap in Laodicea, en groet Nymfa van mij en de huisgemeente bij haar thuis, en zeg Archippus dat hij zijn bediening trouw is.

Hierbij nog een handgeschreven krabbel van mij, Paulus. Denk aan mij in mijn gevangenschap. De genade van de Heer zij met jullie allen. Adieu.

Amen

Zingen: Gezang 361 ('Er heeft een stem gesproken')

Preek gehouden op zondag 18 augustus 2019, Gereformeerde Kerk Asperen

Bruggen bouwen

uit de apostolische brieven: Filemon 1-20 (preektekst)
uit het Evangelie: Lucas 14:25-33

Geliefde gemeente,

In Dordrecht, waar ik woon, heb je een oud patriciërshuis dat vanaf 1922 is bewaard. Het werd in 1729 gebouwd voor een zeer gegoede Dordse regent. Maar de laatste bewoners waren vanaf 1864 dhr. en mw. Van Gijn. Het heet dan ook het Huis Van Gijn. Zij bleven kinderloos, dus er was geen directe erfgenaam. Daarom liet Simon van Gijn alles achter aan de vereniging Oud Dordrecht onder het beding dat het in tact bleef met alle 18e en 19e eeuwse interieurs en opengesteld zou worden voor publiek.

Wat opvalt – als je daar tenminste gevoelig voor bent – is het bestaan van twee werelden in één zo'n huis. Je hebt het huis van de familie, met dure kamers en veel ruimte, en dan beneden in het souterrain en helemaal op zolder de ruimtes voor de bedienden. Op het laatst onder leiding van Juffrouw H.A. Fijn van Draat, een mevrouw van middelbare leeftijd, maar ongetrouwd, dus 'juffrouw', en dan die naam alleen al. Onzichtbaar dienden ze te blijven de wasvrouwen, de tuinknecht, de kookster, de bedienden. Waar kwamen deze personeelsleden nu eigenlijk vandaan? Ja, uit de arme stadswijken van Dordrecht of van de arme eilanden of uit de arme polders rondom de stad. Twee volstrekt gescheiden werelden. Waartussen juffrouw Fijn van Draat als oud-verpleegster, die ook de oude heer Van Gijn tot zijn dood verzorgde, heen en weer laveerde. Twee werelden: die van mijnheer de bankier en advocaat Simon van Gijn en mw. Cornelia Van Gijn-Vriesendorp en die van het personeel onder leiding van juffrouw Fijn van Draat, de opperhuishoudster.

En zo is het bijna in alle tijden en op bijna alle plaatsen geweest. En denk niet dat het nu zo voorbij is. Wat een kloven kunnen er bestaan tussen mensen en tussen groepen van mensen. Wat een enorme worsteling is het geweest in de menselijke geschiedenis en wat is het dat nog steeds om het idee boven water te krijgen en boven water te houden, dat alle mensen begiftigd zijn met een gelijk recht op bestaan. Altijd weer is er de neiging om hekken te plaatsen, muren te bouwen, om afstand te creëren, om hoger en lager te veronderstellen, soort zoekt soort, om ons soort mensen op te zoeken, anderen die anders zijn naar de ogen te zien of juist te vernederen, tot aan de complete ontmenselijking aan toe: barbaren, kakkerlakken, gekkies, parasieten, heidenen, wilden, primitieven, asocialen, profiteurs, flikkers. Noem maar op. De wereld zit vol scheldwoorden om die ander mee te de-humaniseren.

Er zijn er die er nog een mooie theorie van maken, de theorie van de apartheid. Die zeggen: als iedereen nu in zijn eigen hok een rustig of berustend leven leidt, dan bevordert dat de sociale samenhang. Ja zeker, de familie Van Gijn op de drie hoge en ruime verdiepingen met zijn tweeën, en al het personeel in de benauwde en donkere kelder en zolder. Fijne sociale samenhang zo: ieder in zijn eigen thuisland, met zijn eigen soortgenoten.

Je kunt van alles vinden over de eerste hoofdstukken van de Bijbel. Natuurlijk zegt het feit dat Adam en Eva er worden gepresenteerd als de twee stamouders van alle mensen op aarde helemaal niet zo veel over de natuurhistorische gang van zaken, maar het zegt des te meer iets als verkondiging, als woord van God, namelijk dat alle mensen, wie zij ook zijn, en hoe het ook is uitgewaaid, feitelijk één familie zijn, broers en zussen van elkaar.

En ook al werd Abraham geroepen om met zijn nageslacht het bruggenhoofd te worden voor de bekendheid van God onder de mensen, van meet af aan is duidelijk: in jou en jouw nageslacht zullen alle volken gezegend zijn.

Dat komt volop terug in de missie van Jezus. Al lijkt het dat Hij er zelf aan moest wennen: Hij doorbreekt grenzen, keer op keer. En aan het eind, voor zijn hemelvaart, is dat ook de missie die hij doorgeeft: gaat heen tot alle volken, en doopt hen, dompelt hen onder in barmhartigheid van God en leert hen onderhouden al wat Ik jullie geleerd heb, en dat is samengevat niks anders dan het gebod van de liefde. Gaat heen tot alle volken, tot het uiterste van de aarde!

Het is precies daarom dat de apostelen van Jezus opnieuw grens na grens overtrekken: nationale grenzen, raciale grenzen, religieuze grenzen, leeftijdsgrenzen, gendergrenzen. God kijkt naar ons 'zonder onderscheid des persoons'. Paulus kan het ook in zijn brief aan de Kolossenzen herhalen: in Christus is er geen onderscheid tussen Jood en Griek, tussen Griek en barbaar, tussen barbaar en Skyth (kennelijk was dat de meest verachte barbaar in Kolosse), geen onderscheid tussen slaaf en vrije en niet tussen mannelijk en vrouwelijk. Allen zijn één in Hem.

Dit is *core business* van het christendom. Hij is onze vrede. Hij heeft in zijn lichaam verzoening gebracht en Hij heeft de vijandschap te niet gedaan, de twee één gemaakt, de muur weggebroken, de kloof overbrugd. Dit schrijft Paulus in zijn brief aan Efeziërs in hoofdstuk twee. Want door Hem hebben wij beiden, aan welke kant van welke streep we ook staan, toegang door één Geest tot de Vader. Paulus verbindt dat aan elkaar: Jezus overbrugt de kloof die ons allemaal op de één of andere manier verwijderd houdt van God, God komt in Jezus zelf over de brug. En daarom, omdat wij allemaal op dezelfde manier aangewezen zijn op Gods barmhartigheid is er geen onderscheid des persoons.

Building bridges: bruggen bouwen, het was een initiatief van de Anglicaanse Kerk, maar het werd oecumenisch: om vanuit het hart van het Evangelie te werken aan verbindingen ten behoeve van een vreedzame samenleving.

En wat doet Paulus? Precies dat. Hij schrijft een brief aan Filemon. Filemon is een welgestelde ondernemer uit de stad Kolosse. Dat is niet zo'n grote stad, maar hij ligt in een lang dal, waardoor de handelsroute over land loopt, van de wel grote steden Efeze in het westen en Antiochië in het oosten. Kolosse ligt dicht in de buurt van de iets grotere stad Laodicea, ook bekend uit de Bijbel. Paulus heeft niet gewerkt in Kolosse, maar wel drie jaar in de grote stad Efeze. Het is waarschijnlijk Epafras, ook afkomstig uit Kolosse, die Paulus in Efeze heeft leren kennen en die na zijn bekering missionair werk deed in Kolosse. Epafras is nu bij Paulus op bezoek. Paulus verkeert in gevangenschap, maar als Romeins staatsburger in een verlicht regime, een soort huisarrest, in afwachting van zijn rechtszaak. Hij heeft zich immers op de keizer beroepen. Aan het eind van het briefje aan Filemon komen we hem tegen: Epafras. Paulus noemt hem een medegevangene van Christus. Ook in de brief aan de Kolossenzen wordt Epafras een paar keer genoemd.

Maar daar wordt ook Onesimus genoemd. En om hem gaat het in de brief aan Filemon. Onesimus is een slaaf uit het bezit van Filemon uit Kolosse, maar hij is weggelopen. Hij is echter door de invloed van Paulus christen geworden. Paulus gebruikt de term: ik heb hem verwekt, hij is als een zoon. Dat bedoelt hij natuurlijk geestelijk. Ondertussen is ook Filemon christen. Paulus roemt hem om zijn geloof, trouw en inzet voor medegelovigen. Hij kent hem niet persoonlijk, maar hij heeft erg veel positieve dingen over Filemon gehoord. Zeker, het is een persoonlijke brief aan Filemon, maar het is niet zomaar een persoonlijke kwestie waarvoor Paulus als apostel zich gesteld ziet. Het gaat om slavernij binnen de christelijke kerk. Dat is dus best ingewikkeld op dat moment. Je merkt dan ook dat Paulus er in zijn briefje anderen uit Kolosse bij betreft. Hij noemt Apfia als zuster en Archippus als medewerker, en de gehele huisgemeente die in de villa van Filemon samenkomt. Natuurlijk: Filemon is de eigenaar van Onesimus als slaaf. Maar de kwestie gaat de hele kerk aan.

Paulus staat tussen drie vuren waar het gaat om slavernij. Het Romeinse recht is hard als het gaat om weggelopen slaven en ook als het gaat om onderdak bieden aan weggelopen slaven. Het Joodse recht daarentegen erkent wel slavernij, maar is toch veel terughoudender, zeker onder volksgenoten: mensen moeten na verloop van tijd weer vrijgelaten worden. En Deuteronomium 23 zegt met zoveel woorden, dat je een weggelopen slaaf die bij jou asiel vraagt niet mag terugsturen. En dan is er het derde element: in Christus is er toch geen onderscheid meer tussen slaaf en vrije, hoe verhoudt zich dat nu tot pure mensenhandel en mensen als bezit, net als vee?

Je ziet Paulus in zijn brieven zich er mee verhouden. In 1 Korintiërs 7 vanaf vers 17 gaat hij in op de consequenties van het één zijn in Christus? Betekent dat nu dat besnedenen hun besnijdenis moeten proberen ongedaan te maken. Betekent dit nu dat alle slaven zo snel mogelijk vrij moeten zien te komen? De prille christelijke beweging zal niet in staat zijn zomaar de rechtsregels en de machstructuren van de maatschappij te veranderen. Paulus zegt: als je geroepen bent tot het geloof, terwijl je slaaf bent, accepteer dat. Als je legaal vrij kunt komen, doordat iemand je vrijkoopt, maak er dan zeker gebruik van. Zeker. Maar besef ook, als dat niet kan: in Christus ben je al vrij in je hoofd, in je gevoel en in je gedachten, dat neemt niemand je af, en tegelijk iedere vrije die christen wordt, wordt daarmee een dienstknecht van Christus. Ieder blijve in de toestand waarin hij werd geroepen. Geen revolutie dus, vindt Paulus.

In Efeziërs 6:5-9 gaat hij er ook op in. Slaven weest uw meesters gehoorzaam, maar met een vrije geest: dienstbaar aan de Heer en niet aan mensen, jullie weten dat een ieder, hetzij een vrije, hetzij een slaaf, het goede wat hij of zij doet van de Heer zal terugontvangen. En tegen de meesters zegt hij daar: handelt evenzo jegens jullie slaven, want jullie weten, dat zowel hun als jullie Heer in de hemel woont en dat Hij geen aanzien des persoons kent. Voor Hem is ieder gelijk.

In Kolossenzen 3 vanaf vers 22 gaat Paulus verder. Maar dan is inmiddels Onesimus al op zijn pad gekomen. Opeens is het niet alleen een theoretische vraag die hem wel eens werd voorgelegd, maar gaat het om iemand die hem na aan het hart is komen te liggen. Dan zegt hij tegen de meesters: geef uw slaven wat recht en billijk is, geef hen gelijkheid, zegt hij lettelijk, zorg dat ze loon krijgen zodat zij zichzelf vrij kunnen kopen op den duur.

En nu stuurt hij Onesimus samen met Tychicus naar Kolosse, terug naar zijn meester Filemon. Onesimus, zijn naam betekent zoiets als 'nuttig'. Paulus schrijft aan Filemon: hij was onbruikbaar voor jou, maar nu is hij zeer bruikbaar geworden, in het Grieks is dat van 'a-*chrèstos*' naar '*eu-chrèstos*', en omdat de *è* en de *í* bijna hetzelfde worden uitgesproken is het alom een woordspel: hij is nu in *Christos* (christen) dus *eu-chrèstos* (bruikbaar) geworden. Hij doet nu zijn naam Onesimus eer aan, maar ook zijn christennaam.

En Filemon: ik draag je het niet op, maar ik vraag het je, omdat ik graag wil dat je zelf die beslissing neemt en het ook voor het aangezicht van God en temidden van je eigen gemeenschap van gelovigen verantwoordt: neem Onesimus aan, nu niet meer als slaaf maar als een geliefde broeder, en dan zegt hij er bij, letterlijk vertaald: 'zowel in het vlees, als in de Heer'. De NBV vertaling zegt: zowel in het dagelijks leven als in het geloof.

Dat Paulus er zoveel werk van maakt, is omdat het dus geen vanzelfsprekendheid is. Dat hij het erbij zegt: zie en behandel hem voortaan als gelijke zowel geestelijk als maatschappelijk, is omdat dat kennelijk niet zomaar voor de hand ligt. Al te vaak is dat immers de *escape*: ja: in het geloof zijn we wel één, maar dat wil niet zeggen dat maatschappelijke ordeningen die er nu eenmaal zijn, moeten veranderen. En zo heeft ook de kerk nog heel lang slavernij gedoogd en gelegitimeerd. Zeker als het ging om mensen uit een in een zogeheten rechtvaardige oorlog overwonnen volk. En die mochten dan ook verhandeld worden. En zeker als ze uit Afrika kwamen en zwart waren. Van meet af aan werd die rechtvaardiging

waar het ging om zwarte, gekleurde mensen van een racistisch motief voorzien. Ook ten behoeve van de Nederlandse slavenhandel.

Maar Paulus zegt met zoveel woorden: nee, gelijkheid in het geloof moet vroeger of later ook consequenties hebben in het dagelijkse leven, in maatschappelijke verhoudingen, en zeker in de kerk. Hoezo achterstelling van vrouwen, van jongeren of van ouderen of van minderheden met een eigen geaardheid? Hoezo geen verbinding en contact met christenen en gelovigen over de grenzen van richting, cultuur en etniciteit heen? Wat is jullie inspanning in de samenleving-van-jullie-tijd als het gaat om *'building bridges'*, dat zou zomaar de apostolische vraag aan ons kunnen zijn. Om vanuit het hart van het Evangelie verbinding te zoeken met anderen ter wille van een vreedzame samenleving?

Een concreet voorstel: er zijn één miljoen migrantenchristenen in Nederland. Dat moet gaan om tussen de 7.000 en 10.000 gemeentes en parochies. Er zijn ook ongeveer zoveel al langer bestaande gemeentes en parochies in Nederland. Hoe kan het dat we zo weinig contact hebben met elkaar? We organiseerden uitwisselingen met gemeentes in Hongarije en Oost-Duitsland achter het ijzeren gordijn, achter de Berlijnse muur. Waarom zou niet elke 'witte' kerk in Nederland in verbinding treden met een migrantengemeente. Niet om hetzelfde te worden, of in elkaar op te gaan, maar om van elkaar te leren, en in ieder geval elkaar te zien, niet als vreemden, maar als geliefde broeders en zusters in één Heer.

Kortom: christen zijn is geborgen zijn bij God, maar ook: bruggen bouwen in je familie, in je kerk en in de maatschappij.

Amen

Zingen: Gezang 990 ('De laatsten worden de eersten')

*Preek gehouden op zondag 8 september 2019, Brugkerk
Nieuwerbrug ad Rijn*